

være Spørgsmaal om at kuldafste dem. Jeg skal imidlertid yderligere bemærke, at selv om det ikke forholst sig saaledes, selv om det maatte kunne bevises, at de souvereane Konger og Regjeringerne i disse lange Tider havde handlet urigtigt, havde forstaaet Kongelovens Bestemmelser paa urette Maade, og selv om der ikke maatte være vundet nogen juridisk Ret af de paagjældende Stiftelser, saa vilde jeg anse det for at være meget usforvarligt, om man nu vilde skrive til at omstyrte de Retstilstande, som i Genhold til denne lange Periodes Opfattelse havde udviklet sig; thi man maa jo ikke overse eller glemme, at her er Tale om Instituter, som have haft og have deres Betydning ogsaa i mange privatrettlige Forhold, og at det jo virkelig ikke gaar an, naar Statens Borgere have handlet under visse af Regjeringsmagten anerkjendte Opfattelser, da at kuldafste eller omstyrte, hvad der saaledes er sket og i Genhold til hvilket de have handlet i den bedste Tro. Man har anslaaet Balløvs Formuesværdi til henimod 8 Millioner Rbd.; jeg tror, at dette Anslag er vel høit, men det gjør jo forsaavidt ikke noget videre til Sagen, om den sande Værdi maatte være 5 eller 8 Millioner. Men er det ikke faldet det væde Flertal i Kommissionen ind, at disse rigge og store Midler, selv om de fra Begyndelsen af maatte være komne fra Gaver paa urigtig Maade givne af de souvereane Konger til fyrstelige Personer, dog i alt Fald gjennem Aarenes Løb ere blevne forpøgede med Pengemidler, komne fra Private? Har man da slet ikke taget i Betragtning, at disse Midler for en væsentlig Del skyldes de Indskrivningspenge, som er blevne erlagte af de Personer, som ere blevne indskrevne i Stiftelserne? Man mener maaste, at det ikke er nogen stor Gjenstand; det er imidlertid over 1,100,000 Rbd., som ere blevne indbetalte i Aarenes Løb i Indskrivningspenge. Vilde man da ogsaa anse det for rigtigt og forsvareligt at tage disse Penge ind paa Finantsloven og betragte dem som Statens Eiendom, og vilde man anse det for rigtigt ligeoverfor de Borgere i Landet, som i Genhold til den bestaaende og gjennem saa lange Aarvækker hævdede Thingenes Tilstand have gjort Indskud for at vinde visse Rettigheder, at slaa en Streg over disse Rettigheder? Jeg veed ikke, hvorledes man har tænkt sig det, men det forekommer mig, at disse Antydninger maa være tilstrækkelige til at vise, at det ikke saaledes gaar an, fordi man pludselig mener at være blevne visere, end man har været i 150 Aar, saa at slaa en Streg over Alt, hvad Fortiden har oprettet og opretholdt, og indrette Forholdene paa en ganske anden Maade. — Det er min Opfattelse, at de Midler, hvorfra disse Stiftelser hidrøre, maa siges at være private, og at som Følge deraf de paagjældende Instituter ikke kunne siges at være offentlige Stiftelser; det er private Stiftelser, der have deres private Eiendoms-gjenstande.

Jeg skal tilføje, at selv om man havde en anden Mening, saa vilde denne Mening jo dog naturligvis ikke saaledes uden videre kunne gjøres gjældende; jeg anser det nemlig for en Selvfølge, at de paagjældende Instituter, der paaflaa at være private Ciere af de paagjældende Midler, maatte være besjædede til at have denne deres formentlige Eiendom og Stilling ved Domstolene, og jeg tilstaar, at jeg nærer ikke den mindste Tvivl om, hvad Resultatet vilde blive, dersom det virkelig kom til en juridisk Afgjørelse for en Domstol, hvad disse Spørgsmaal angaar.

Jeg har hidtil kun talt om Ballø og ikke om Bømmetofte, fordi det oprigtig talt forekommer mig, at, om der end paa Grund af hine Artikler i Kongeloven kunde reises nogen Tvivl med Hensyn til Bestaffenheden af Ballø Stifts retslige Stilling, saa er det næsten umuligt at have en saadan Tvivl med Hensyn til Bømmetofte. Jeg skal, hvad denne Stiftelse angaar, indskrænke mig til at bede væde Medlemmer læse, hvad Kommissionen har været saa god at forsyne os Alle med, et Ustryk af Fundatsen af 10de Juni 1735; den findes i Betænkningen Pag. 54. De vilde der se, hvorledes Christian den Sjette gjør Alle vitterligt, at „Efterat Børes Kjære Jaster o. s. v. ved Hendes Egenhændig underskrevne Testament de hende Arve- og Eiendommelig tilhørende Gaarde, (hvilke Børes Jar Moder . . . af hendes egne Midler sig haver tilkjøbt osv., hvilke senere ere tilfaldne Prinds Carl og efter ham ved Arv er kommen til Belbemeldte Børes Høy Salige Jaster) . . . til et adeligt Kloster haver skjenket og funderet, og det saaledes at fornævnte Gaarde osv. til Evig Tid til Brug, Nytte og Bedste for samme Kloster bestandig og uigenkaldelig skal være henlagt og skjenket“, saa udtales det i den 1ste Artikel, der findes aftrykt paa samme Pagina, at saaledes skal det være. I det Anførte udtales ikke blot Christian den Sjettes Hensigt og Villie, men der gives jo i saa Ord Oplysning om, hvorledes det hænger sammen med disse Besiddelser. Det er Dronning Charlotta Amalia, der havde tilkjøbt sig disse Gaarde af sine egne Midler — som bekendt var hun en meget husholderisk og økonomisk Dame — og de ere tilfaldne først Prinds Carl og efter ham ved Arv denne Prindsesse, og saa testere hun over dem ved sit Testamente. Vil man i saadanne Tilfælde omstyrte det Bestaaende, saa tilstaar jeg, at jeg ikke lettelig ser nogen Grundse. Det væde Flertal i Kommissionen har udtalt med en paaskjønnelesværdig Oprigtighed, at det er Stiftelsernes betydelige Formuer, der, som i det Foregaaende nærmere oplyst, kunne anslaaes til en Værdi af omtrent 13 Millioner, som indeholder vægtige Grunde for Rigsdagen til at træde i grundlovmæssigt Forhold til disse Stiftelser. Det er, som sagt, meget aabenhjertigt udtalt, at det er de store Formuer, som have ført Flertallet til det Dnsse,